

szövevényével. Korunk technikája újszerű építési anyagaival és szerkezeteivel lehetővé is teszi a belső- és külsőterek — tehát a művi vilagnak és természeti környezetének — eddig soha el nem ért mértékű összekapcsolását.

De a modern építészet a fémek és az üvegek e csillogó világába a kövel és fával lopja vissza a természethez tartozás érzetét. Mivel a fa ősi alkotóeleme a természetnek, melynek szülötte az ember, így a művi alkotásban, az épületben is minden faelem visszautal magára a természetre. A fa, mint anyag hatása alól senki nem tudja kivonni magát. Ősi vad erő árad a bárdolatlan gerendák szálás felületéből, éppen úgy, mint meleg otthonosság a faburkolatból, vagy nemes elegancia a színfurnér tükrös-fényezett felületéből. A fa bedolgozva az épületbe tovább él: az új, nyers fiatalságából évek alatt nemesen beéretté válik, s majd patinásan öreggő, talán éppen úgy, mint a ház lakói. Ez az együtt öregedő, elmúlás érzete is oka talán annak, hogy az emberhez érzelmileg az építőanyagok közül, ma is, a fa áll a legközelebb.

Bizton gazdagabban és hivatottabban lehetne még elmondani mindazt, amit a faanyagok az ember érzelmvilágában jelentenek. Én csak e pár kiragadott gondolattal próbáltam utalni rá.

Az építészek nevében köszönöm mindazoknak, akiknek szakértelme és munkája eredményezte, hogy ma már az építés számára is a hazai fafajták kellő mennyiségben és gazdag választékban állnak rendelkezésünkre. Reméljük, hogy közös igyekezetünk eredményeként az erdészek által megtermelt faanyagokat építészaink célszerűen és méltón fogják felhasználni.

Д-р Реишл А.: ПРОДУКЦИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ЛИСТВЕННОЙ ДРЕВЕСИНЫ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Венгерские строители ещё на рубеже столетия древесину, как строительный материал, использовали неограниченно. А сегодняшние строители уже так воспитались, что наша страна бедна лесом и нужно древесину экономить. А лес в строительстве является одним из материалов, который можно широко использовать; лес, как древний элемент создания природы, среди строительных материалов эмоционально наиболее близко стоит к человеку. Строительство вместе с древесиной похищает чувство принадлежности её к природе. Теперь, когда наши работы всё более расширяются, нужно усвоить новые методы использования древесины в строительстве.

Dr. Reischl, A.: THE UTILIZATION OF INDIGENOUS HARDWOOD PRODUCTS IN THE ARCHITECTURE

Even at the turn of the century there was plenty of timber for the Hungarian architects to work with. Architects of today, however, were instructed to economize with timber, since our country is very poor in timber resources. Timber is one of the most formidable building material, and besides being an ancient component of nature it is even today sentimentally the most intimate of all the building materials to human nature. Architecture uses timber for smuggling back the feeling of belonging to nature in modern life. Since the work and efforts of the Hungarian foresters resulted in our possessing more and more hardwood timber, we have to develop and learn new methods for utilizing timber in modern architecture.

Korszerű törekvések erdészeti építészetünkben

BARCSAY LÁSZLÓ

Az erdőgazdaság sajátos feladatainak ellátására számos épületet igényel. Különleges szerepet kap a lakóház, ha az erdőben az erdészcsaládoknak nyújt otthont, és vendégfogadásra is alkalmas, amikor már erdészház vagy vadászház a neve. Az erdőjárás örömeivel kapcsolódik az erdei házak emléke a fénykép-albumok lapjain, s ha bárhol látunk kőlabazatú faházat, tornácán szarvas-agancsokkal, önkéntelenül is erdészházra gondolunk. A szép környezet és a megfelelő építészeti stílusjegyek, amelyek régi erdőgazdasági épületeinket már felületes szemlélődés során is jellemzik, annak a megállapítására készítetnek, hogy van erdészeti építészet. Sajátos jellemzőit első pillanatban a kő- és fa-szerkezetek harmonikus alkalmazásában véljük felfedezni, s csak alaposabb vizsgálódás során sokasodnak az ismertető jegyek.

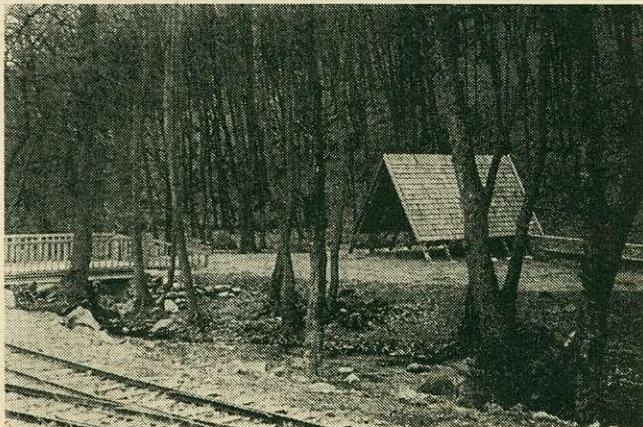
A jóléti erdőgazdálkodás közelebb hozza az erdőt a modern emberhez, de ezzel együtt az erdő arculatát formáló, szépségét fokozó — vagy sajnos néha rontó — erdészeti építményeket is. Nagyon fontos feladat ezért a szép régi erdészeti épületek fenntartása, felújítása, de legalább ilyen fontos az új létesítmények megfelelő elhelyezése és tetszetős építészeti külsővel történő kialakítása.

Az elmúlt évek nagy fatakarakóssági igyekezete hazánkban a faházakat szinte teljesen kiszorította az építészetből, sőt a típusstervezés túlzott szigorral történt alkalmazása néhány helyen az erdőbe egyáltalán nem illő ház létesítésére kényszerítette a beruházókat. Az erdőgazdaság ipari jellegű épületigényeinek faszerkezetekkel való kielégítése is, — jóllehet erre számos régi hazai és mai külföldi példa van — az értelmetlenül merev és szigorú előírások miatt lehetetlenné vált. Így aztán az erdészeti építészet elvesztette sajátos ismertetőjegyeit, pedig ha néhány jellegzetes öreg erdészeti épületre gondolunk: mint a szentpéterföldei vadászház Zalában, a LÁEV forgalmi irodája Majláthon, a faszerkezetű rácsos ívtartós fűrészcarnok Szilvásváradon, az erdőgazdasági székház Miskolcon, — hogy csak a hirtelen eszembe jutott néhányat említsem —, feltétlenül felvetődik bennünk erdészeti építészetünk jelenének és jövőjének kérdése.

A régi erdészeti épületek kétségtelenül romantikus stílusjegyeket viselnek magukon, de ez volt jellemző a korra, amelyben épültek. Ma már mások az igények, de minden bizonnyal vannak az építészetnek olyan formaképzési lehetőségei ma is, amit sikerrel alkalmazhatunk. A próbálkozások elkezdődtek, s ezeket a kezdeti lépéseket biztatónak tekinthetjük a jövőre nézve. Az új házak még vitatottak, talán némelyike kevésbé sikerült, vagy éppen túl merev, de a törekvés az újra, korszerűbbre mindenképp méltányolható.

A legegyszerűbb erdészeti épület bizonyára az esőház, az erdei menedék. Sajnos kevés van még ilyen, de szerencsére az erdők közjóléti szerepének újra jelentkező felismerése következtében ma már egyre több létesül. A Mátravasút lajosházai elágazásánál próbálkoztunk meg egy teljesen hagyományos szerkezetű, végtelenül egyszerű, de modern fogalmazású és léptékű esőház építésével, melynek terméskő hátfala, zsindefedele és a hozzávezető kis fahíd kellően illeszkedik a mátrai környezetbe (1. kép).

Merész kezdeményező volt a Bükkben Jósvai Pál, és ötleteinek kitűnő megvalósítója, *Denninger István*. Erdészeti építészetünkben merőben új szint jelentő

1. A lajosházai esőház (fotó: Barcsay L.)

erdésházuk Hollóstetőn épült (2. kép). A földszinten lakást és garázst, emeletén vendégszobákat tartalmazó épület erdésházi funkcióját tökéletesen betölti. Építészeti kialakítása erősen vitatott, de kétségtelenül modern formákat mutat, gondosan felhasználva a hagyományos kő- és faszerkezeteket. Az ott megfordulók vagy átutazók körében mindenesetre sikere van.

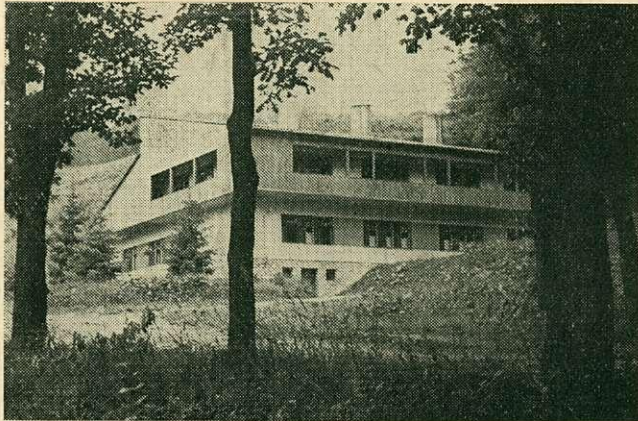

2. A hollóstetői erdésház (fotó: Barcsay L.)

Főnagysági munkásszállójuk (3. kép) jóval mértéktartóbb, s talán épp ezért sikerültebbnek mondható. A kis ablakok, ha kissé ellentmondanak is a korszerű tömegformálásnak, kétségtelenül gyakorlatias megoldásnak ígérkeznek a téli hónapokra gondolva. Az emeleti loggia szerencsés továbbfejlesztése az öreg erdésházak tornácának, s erre emlékeztet a faszerkezetek kialakítása is.

Bár tömegében hasonló, mégis egész más úton járt Kovács Antal a nagymátéi vadásház tervezése során a Mecsekben (4. kép). A feszülten figyelő vadász tekintetét juttatja eszünkbe a loggia fölötti tető alól kivillanó ablaksor, s anélkül, hogy pazarul bánt volna a faszerkezetekkel, feltétlenül modern vadásházat alkotott. Vitatható részletmegoldásoktól eltekintve, sikeres kezdeményezésnek tekinthetjük.

Az erdészeti igazgatási és üzemi épületeknek ma már nincs sajátos arculatuk. Szerkezeteik, tömegalakításuk, formaképzésük nem tér el feltűnő módon más

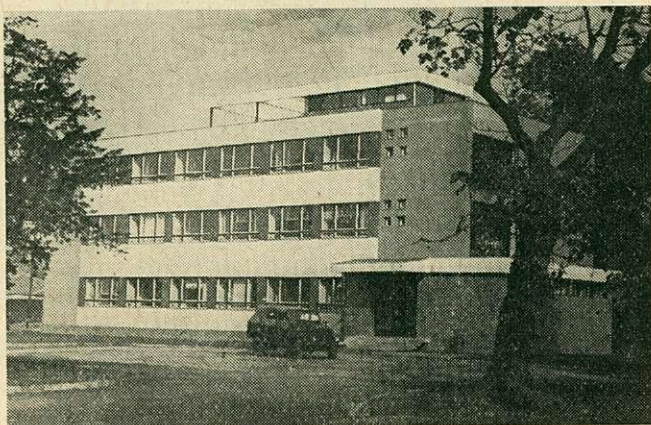

3. A főnagysági munkásszállás (fotó: Barcsay L.)

4. A nagymátéi vadászház (fotó: Nigriny Z.)

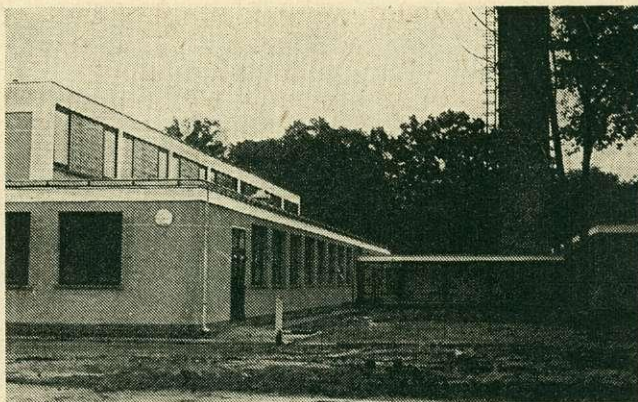
kommunális vagy ipari épülettől. Szerepük szerint azonban adott helyen vagy időben mégis az erdészeti építészet reprezentánsai, hozzánk nőnek, megszeretjük őket, sőt néha büszkéek vagyunk rájuk. Így vagyunk az ERTI sárvári kutatóállomásával is (5. kép), méltó környezetben ad otthont az erdészeti kutatásnak. Számos erdészeti épület ismert építésze, Nagy Béla tervezte ezt a nagy üvegfelületekkel megnyitott, vakító fehér mellvédfalakkal horizontálisan tagolt, négyszintes, korszerű fogalmazású, mértéktartó szép házat, amely méltó a parkhoz, melyben létesült.

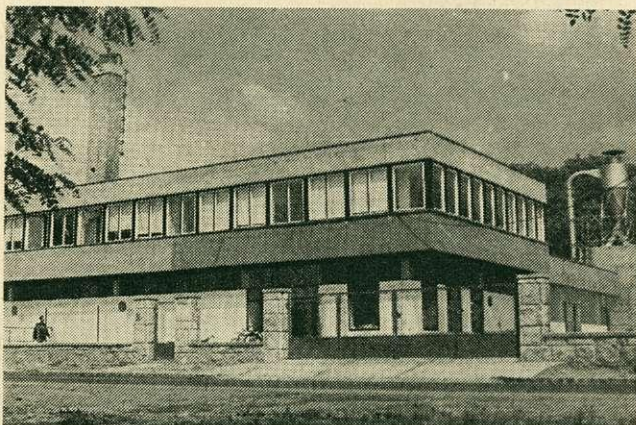
5. A sárvári ERTI állomás (foto: Bogdány T.)

Különleges követelményeket támasztott a környezet velünk szemben a debreceni Nagyerdő szélén létesített gépjavitóüzem tervezése során is (6. kép), így az erdőgazdasági gépjavitók eladdig szokványos, végtelenül leegyszerűsített és igénytelen építészeti kialakítása után megpróbálkoztunk egy lépéssel a korszerűbb és igényesebb fogalmazás felé.

Az erdőgazdasági fagyártmányüzemek hasonló igénytelenségéből is előbbre kellett jutni a verőcei üzem tervezésével. A Dunakanyar megkívánta igényesebb megformálás Juhász Péter érdeme (7. kép). A kétségtelenül jól sikerült ipari épület az erdészeti üzemi épületek egyik kiváló modern képviselője.

6. Debreceni erdőgazdasági gépjavító üzem
(fotó: Bogdány T.)

7. A verőcei fafeldolgozó üzem (fotó: Bogdány T.)

Erdészeti épületeink jórésze üdülőhelyek közelében, főközlekedési utak és vasutak mellett, de nem utolsósorban szép hazai erdeink útjai mentén létesül. Akik nem szakmai szemmel járnak az erdőt, vagy nem jutnak el legszebb tájainkra, ezekről a házakról formált véleményükkel az erdőgazdaságot is megítélik; nagy felelősséggel tartozunk tehát erdészeti építészetünkkel szemben. Ennek az építészetnek a jövőjére biztató ígéret az a néhány ház, ami már lelkes, korszerű törekvéseket tükröz, de még biztatóbb azoknak a szakembereknek az igyekezete, akik szívügyüknek tekintik a magyar erdőgazdálkodás e szűkebb szaktérületének művelését.

Барцаи, Л.: СОВРЕМЕННЫЕ УСТРЕМЛЕНИЯ В НАШИХ ЛЕСНЫХ ПОСТРОЙКАХ

У старых домов лесников и охотничьих домов был своеобразный вид. Использование камня и древесины составляло характерную черту построек. В прошлых годах стремление к экономии древесины полностью вытеснило из строительства деревянные дома и принудило во многих местах к созданию неподходящих к лесу зданий. Сейчас есть уже у строителей возможности к подготовке таких форм, которыми можно вновь создавать соответствующие лесному пейзажу характерные постройки, чтобы они имели романтическое действие. Эти новейшие устремления иллюстрируют настоящую картину.

Barcsay, L.: MODERN TENDENCIES IN OUR FORESTRY ARCHITECTURE

The old forester's and hunter's houses had a special character. Ragged-stone and timber was their main building material. In the last years great efforts on economizing with timber have almost entirely ousted timber from our architecture, and in several occasions resulted in buildings houses in the forests conspicuously contrasting with the landscape. Recently modern architectural formative solutions have been developed, by which characteristic buildings could be fitted in a woody landscape without arising any romantic impression. Such new attempts are shown in the attached photos.